

BARBARA
WOODOVÁ

GARETH
WOOTTON

NOČNÍ
VLAKY

AL
press

edice
KIOKAN

edice
KIOKAN

BARBARA
WOODOVÁ

GARETH
WOOTTON

NOČNÍ
VLAKY

edice
KIOKAN

Copyright © 1979 by Barbara Wood
Translation © Pavla Kubaláková, 2000
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

*Všechna práva vyhrazena.
Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.*

Z anglického originálu NIGHT TRAINS
přeložila Pavla Kubaláková
Redakční úprava Drahomíra Smutná
Grafická úprava obálky Zbyněk Janáček
Elektronické formáty Dagmar Wankowska
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
v edici Klokan, 2000
Vydání druhé, 2011

ISBN (pdf) 978-80-7543-147-9

*Tuto knihu věnujeme Alfonsu Lewandowskému,
který byl při tom a předal nám své zkušenosti
způsobem, jaký nenahradí žádné historické
příručky, papeži Janu Pavlovi II. a tisícům
bezejmenných hrdinů, kteří stejně jako on bojovali
v Polském hnutí odporu.*

Čest jejich památce.

Adrian Hartman otevřel boční vchod svého paláce v čísle 3 600 na Avenida del Libertador a vykročil do svěžího rána. Byl to nadšenec pro fitness a každé ráno vybíhal na pravidelnou běžeckou rozcvičku, při které si měřil čas a soutěžil sám se sebou. Neklidně přešlapoval, nejraději by rovnou vyrazil.

„Proboha, Ortego,“ křikl na svého bodyguarda. „Co tam tak dlouho děláš?“

Postavil se na špičky a protáhl ruce nad hlavou, aby se nadýchal čerstvého vzduchu. Nádherné ráno! Kde ten Ortega trčí? Znovu na něho zavolal.

„Co tam tropíš, chlape zatracená?“ vztekal se Hartman. Ještě před deseti lety byl Ortega jedním z nejlepších argentinských fotbalistů. A teď aby ho jeho čtyřiašedesátiletý zaměstnavatel doslova tahal z postele, když chce, aby ho doprovodil při ranním běhu.

Adrian Hartman se dál rozcvičoval. Napadlo ho, že by mohl běžet napřed, ale nedávno přímo v Buenos Aires někoho unesli teroristé, a on je přece jen nejbohatším obchodníkem s klenoty v Jižní Americe.

Konečně se Ortega vyvalil ze dveří s teniskami v ruce. Posadil se na schody a pomalu si je obouval.

Když Hartman přihlížel, jak obtloustlý Ortega sténá a nazouvá si boty, ztratil trpělivost. Sklonil se, zapnul zipy na nohavicích běžeckého oděvu a obrátil se na Ortegu.

„Jdu na to. Obvyklá trasa parkem kolem jezírka. Pět kilometrů.“ Mrkl na hodinky. Pět čtyřicet pět. Zmáčkl

stopky a vyběhl po příjezdové cestě na hlavní třídu. Pak zabočil doprava. Než se Ortega dokolébal k bráně, měl asi třisetmetrový náskok. Bodyguard si ještě upravil pistoli v podpažním pouzdře, aby mu při běhu nepřekážela, a zanařoval si: „Ten starý pitomec,“ protože mu bylo jasné, že svého zaměstnavatele v žádném případě nedožene, pokud si nezkrátí cestu šikmo přes park. Jenže to by mu Hartman zmizel z očí, a to taky nechtěl.

Hartman klusal vzpřímeně, v jeho postoji bylo patrné mírné napětí, jaké provází pohyby necitelných netrpků.

Slunce ozářilo východní oblohu, ale ještě se nevyhouplo nad horizont. Hartman si všiml, že na eukalyptech raší nové listy. Přestože žije v Buenos Aires už dlouho, stále si nezvykl na to, že tady v říjnu začíná jaro.

Zabočil doleva na Avenida Sarmiento a spokojeně vběhl do syté zeleně parku de Febrero. Mírně zrychlil, když zahlédl budovu klubu na břehu jezírka; nedávno ji znovu otevřeli, za vlády junty byla mimo provoz. Perónův režim ji zapečetil krátce poté, co vyhořel jezdecký klub. Hartman zmínil tempo a v duchu si ulevil: Ti zatracení komouši by zkazili, co by jen mohli.

Hartman se v poklusu protáhl a zkontroloval si na ciferníku hodinek čas, aby si změřil tep. Odpočítal deset vteřin. „Dvacet dva,“ zamumlal. To není špatné. To znamená sto třicet dva za minutu. Má srdce jako zvon, klidně se může dožít stovky. Třeba i sto padesátky, jako ti ruští muzici, o kterých četl. Je to kravina, pomyslel si. Jediné tajemství jejich dlouhověkosti je, že počítají jeden rok za dva!

Hartman zamířil na Avenida Infanta Isabel, malou špinavou stezku, která vedla hlouběji do parku. Otočil se zpátky a přelétl pohledem Ortegu, který stále funěl nejmíň tři sta metrů za ním a mával přitom rukama na všechny strany.

Supí jak parní lokomotiva s plným nákladem, pomyslel si znechucený Hartman.

Slunce se vyhouplo nad horizont a rozzářilo oblohu. Bude pařák. Hartman se rozhlédl po parku a spokojeně doběhl k jezírku. Nikde nikdo, na druhém břehu viděl jediného človíčka, který tam venčil psa. Ani na příjezdové cestě ke klubu neviděl žádné auto, jen jedno parkovalo na Avenida del Libertador – vlastně až venku z parku – a to vypadalo opuštěně.

Pustil se doprava podél břehu a pohledem přitom sledoval ulici.

Muž se psem se rozběhli kolem jezera z druhé strany a teď byli asi sto metrů od Ortegy.

Zlověstně vyhlízející dobrman poslušně cválal pánovi u nohy, jen občas zatáhl za vodítko, aby svého pána popohnal.

„Pomalu, Drume,“ zamumlal muž a sevřel vodítko pevněji v ruce. „Klid, chlapče.“

Běželi právě hustou eukalyptovou alejí, která obrůstala jezero. Než Hartman doběhl k odbočce, muž se psem se k němu přiblížili asi na padesát metrů. Hartman se ohlédl přes rameno na Hipodrómo de Palermo. Viděl, jak vyvádějí koně na ranní projížďky. Bylo takové ticho, že slyšel klapot kopyt.

Když ho muž se psem za zatáčkou doháněl, obrátil se. Ortega zůstal někde v nedohlednu. Muž najednou zvedl paži, jako by někomu dával signál, a aniž zpomalil, vypustil psa z vodítka. „Chyt' ho, Drume!“

Dobrmán se vymrštil a rozběhl se za Hartmanem. Auto na Avenida del Libertador nastartovalo a prudce vyrazilo k bráně parku. Se skřipěním brzd prosvištělo zatáčkou.

Hartman slyšel, jak psí tlapy dopadají na cestu za ním, ale na okamžik si zvuk spletl s dusotem kopyt.

Když pochopil situaci, bylo příliš pozdě. Pes se odrazil všemi čtyřmi a letěl na něj. Třicet kilogramů živé váhy do-

padlo Hartmanovi na pravé rameno, mohutné čelisti se mu zakously do krku.

Hartman dopadl levou tváří do šterku na cestě. Když se mu podařilo vzhlednout, viděl muže s revolverem v ruce, jak povzbuzuje psa: „Drž ho, Drume, drž!“

Adrianem Hartmanem projela vlna vzteku, nebojácně se rozkřikl: „Sundejte ze mne tu příšeru, než mě zabije!“

V tu chvíli mu došlo, že to není žádná náhoda, že na něj ten chlap psa poslal.

Mezitím se k nim auto přiblížilo asi na sedmdesát metrů. Ortega v běhu vytáhl pistoli a pokoušel se pořádně zamířit. Vystřelil jen jednou, pak ho zasáhl muž s puškou, který střílel z auta. Dostal dvě rány do prsou, byl na místě mrtev.

Po výstřelu pes povolil stisk a Hartman okamžitě hmátl pravačkou pro osmatčicítka, kterou nosil vzadu u pasu. Bez míření vystřelil několikrát na dva muže, kteří se k němu blížili od auta, a jednou na chlapa se psem. Jenže ten s puškou už dorazil a zblízka mu mířil přímo na hlavu. Vyšla rána a po šterku se rozstříkla krvavá kaše.

Tři muži se tiše rozhlédli kolem sebe a pak spěchali k autu. Jeden z nich se držel za koleno, druzí dva mu pomohli nastoupit. Rozjeli se dřív, než zabouchli dveře, a spěchali z parku.

„Na,“ promluvil ten s puškou a vytáhl zpod sedadla nějaký hadr. Podal ho raněnému. „Zavaž si to, bude to trvat, než se dostanem k doktorovi.“

„Tys to ale posral, vole!“ vykřikl třetí a chňapl po hadru. „Pročs ho zabíjel? Mohs ho jen zranit!“

Chlap s puškou si setřel z čela pot. Projížděli spícím městem, které brzy ráno vypadalo pokojně. „Musel jsem. Vždyť stačilo málo a dostal některého z nás. Podívej se na to z jiné stránky. Ušetřili jsme soudu spoustu práce. Sakra, chtěli ho přece popravít už před půl rokem!“

„Jasně,“ bručel vyčítavě druhý a snažil se obvázat kamarádovi koleno. „Jenže teď s tím nemůžeme vyrukovat na světlo boží. Nikdo se nedozví, jaká to byla svině! A my potřebujeme publicitu.“

„Aspoň že policie bude podezírat místní levici,“ vložil se do hovoru hlubokým hlasem řidič. „Hartman byl konzervativce. Po nás nepůjdou.“

„A co z toho?“

Řidič neodpověděl, soustředil se na cestu.

Zabrzdl u ranveje letiště Ciudad de Buenos Aires a tři muži chvatně vystoupili. Nákladní letoun DC-3 už čekal. Nejdříve naskočil pes, po něm nastoupili tři neznámí.

Dveře se zavřely a letadlo se ihned rozjelo po ranveji.

Než vstoupil do ordinace, aby přijal dnešního posledního pacienta, doktor John Sukhov vykoukl z okna laboratoře a zálibně si prohlížel odpolední město. Byl krásný den – příliš krásný na to, aby ho člověk trávil uvnitř – slunce páliło a děti skotačily po Central Parku. Letošní říjen je neobvykle vlahý; listí ještě neopadalo ze stromů a je příjemně teplo. New York vypadal jako uprostřed léta.

Někdo tiše zaklepal. Prošedivělá dáma v bílém stejno-kroji nakoukla dovnitř a přívětivě se usmála. „Víte, že na vás někdo čeká v ordinaci, doktore?“

Obrátil se k ní a pousmál se. „Jistě, Natašo, nezapomněl jsem. Když venku je tak nádherně! Podívejte se do parku. Každý si užívá slunného dne.“

Sestra vešla do laboratoře, kde doktor prováděl rozborry krve a moči, zatímco Sukhov vyšel na chodbu a mířil do ordinace. Podíval se na hodinky. Skoro čtyři. Snad to nebude trvat dlouho, mohl by se pak projít parkem. Kdo ví, kdy bude zase tak krásně.

Upravil si klopy pláště a kolébavě vešel do ordinace. Zastavil se u stolu, aby přelétl pohledem kartu, kterou mu tam Nataša připravila.

Pacientka vyplnila jen pár řádek, neudala ani důvod své návštěvy. Mary Dunnová. Stav neuvádí. Narozena 22. února 1916. Adresa: hotel Americana. Zaměstnání: správce nemocnice. Místo narození: Polsko.

Poslední údaj ho zaujal, zabrousil v myšlenkách do vzpomínek, pak odložil kartu a rozhlédl se.

„Dobrý den, slečno Dunnová,“ podal pacientce ruku.

Slušně oblečená šedesátnice mu pevně stiskla pravici. „Dobrý den, doktore.“

„Posaďte se, prosím.“ Sukhov se usadil naproti ní a složil ruce do klína. „Co pro vás mohu udělat?“

„Jsem trochu rozrušená, doktore.“ Měla zvláštní přízvuk. „Mohu si to odložit?“ tiskla v ruce peněženku a nějaké noviny.

„Samozřejmě.“

Položila věci na kraj stolu, pak odtáhla ruku. Noviny spadly na zem, takže zahlédl první stranu. „Nevím, jestli mi pomůžete, doktore.“ Mluvila tiše a pozorně mu hleděla do tváře. „Mám neobvyklé potíže, už jsem navštívila několik lékařů.“

John Sukhov přikývl. Takhle začínalo mnoho pacientů. „Pokusím se. Pokračujte, prosím.“ Zalétl pohledem k novinám a něco ho zaujalo, protože sebou neznatelně škubl.

„Někdo mi vás doporučil, doktore Sukhove,“ pokračovala tiše.

„Ano?“ pořád zíral na první stránku těch novin.

John Sukhov se musel soustředit, aby tu ženu poslouchal. Pak se zamračil a ozval se: „Promiňte, smím se podívat na ty noviny?“

„Jistě.“

Zvedl je ze země a zahleděl se na fotografii na titulní straně. Pak si přečetl, co pod ní stálo: „Adrian Hartman, známý obchodník se šperky z Buenos Aires, byl dnes ráno zastřelen neznámými útočníky.“

„Omlouvám se,“ řekl Sukhov. „Zdálo se mi...“ Znovu se podíval na noviny, aby si zběžně prošel článek u fotografii.

Byl dost dlouhý, psalo se v něm o Hartmanových úspěšných obchodech v Buenos Aires za posledních dvacet let. Prý ho pravděpodobně zabili argentinstí teroristé, protože byl známým konzervativcem.

„Zajímavé...“ mumlal si Sukhov a nespouštěl oči z fotky.

„Prosím?“

Obrátil se na slečnu Dunnovou. „Ach, promiňte. V New Yorku nevidíme často *Buenos Aires Herald*. Vy jste tam byla?“

„Totiž,“ vážila opatrně slova. „To je právě ten problém. Víte... Hledám někoho...“

John Sukhov se napřímil a dobře si prohlížel ženin obličej. Podivné. Je na ní něco známého, stejně jako na tom obličejí v novinách. Zná je, ale...

Znovu se podíval na fotografii. Studoval každý detail Hartmanovy tváře. Pak se oťrásl. Ne! To není možné! Po tolika letech.

Konečně odložil noviny a naklonil se přes stůl k té ženě. Nepokojně si mnul ruce. „Slečno Dunnová,“ řekl jí rovnou, „neznáme se náhodou?“

Kapitola 1

Polsko, prosinec 1941

S*S-Rottenführer* Hans Kepler stál na nástupišti nádraží v Osvětimi a čekal na svůj vlak. V šest hodin ráno byla vlezlá zima a mladý desátník znuděně pozoroval, jak se sněhové vločky rozpouštějí, když dopadnou na zem. Zdálo se mu, že čeká nekonečně dlouho. Už tři hodiny tu stojí, přešlapuje v tajícím sněhu a vyhlíží světla lokomotivy. Natahuje uši, jestli nezaslechne vzdálené houkání.

Zítřka začínají Vánoce, ale nemá vůbec sváteční náladu; je stejně mrzutý jako opuštěné nádraží. Jedinou připomínkou svátku je několik borovicových větví, ozdobených nacistickými vlaječkami. Ostatních pár cestujících postávalo osamoceně na různých místech nástupiště, nikdo už nepočítal s tím, že by vlaky mohly jezdit načas.

Se zarudlým nosem i ušima Hans Kepler alespoň podupával na místě, aby mu nezmrzly nohy. Tak hroznou zimu ještě nezažil, ani objemný zimmník ho nechrání před chladem. Taký je možné, uvědomil si Kepler, když šťoural botou ve vlastní stopě, že ho nemrazí z ranního chladu, ale proto, že je mu tak mizerně na duši. V Polsku přece bývaly i horší zimy. Ale *SS-Rottenführer* Hans Kepler si neuměl představit horší den.

Zdálky se konečně ozvalo houkání. Zanedlouho uslyšel sykot lokomotivy, která se blížila do stanice. Světla ozářila oponu padajícího sněhu a Kepler se snažil odhadnout,

proč se vlak opozdil. Snad ho odstavili na vedlejší kolej, aby dali přednost vlakům ze severu. Viděl projet tři seapečetěnými vagony; přijely směrem od Krakova a ani na okamžik nezastavily, zůstala po nich jen ozvěna píšťaly a závěje na bocích kolejí.

Jen Kepler věděl, co vlaky vezou, těch pár ostatních pasažérů o tom nemělo ani potuchy.

Konečně zastavil jeho spoj ve stanici. *SS-Rottenführer* Kepler zvedl plátěný ruksak a spěchal ke dveřím osobního vagonu. Ukázal strážní své dokumenty a po důkladné prohlídce si mohl nastoupit. Pracně manévroval ruksakem po chodbíčce a nahlížel do kupé. Modlil se, ať najde prázdné, i když společnost lidí by asi nebyla horší než společnost vlastních černých myšlenek.

Zastavil se u předposledního kupé a odložil ruksak, aby si ruce odpočinuly od popruhů. Uvnitř seděli čtyři vojáci wehrmachtu a potichu se bavili. Posílali si láhev šnapsu.

Všimli si Keplera u dveří a jeden z nich máchl paží nahoru a pozdravil: „*Heil Hitler*.“

Kepler mu zíral do obličej, takový mladíček, úplný holo-brádek, pomyslel si, když mumlal „*Hitler*“, a zasalutoval.

„Připojíte se k nám, *Herr Rottenführer*?“

Kepler zavrtěl hlavou. „Ne, děkuji, hledám známého...“

„Taky jedete na frontu?“

Zvedl ruksak a vykročil, pak váhavě odpověděl. „Ne, mám dovolenku. Jedu do Krakova a pak do Sofie.“ Byl už na odchodu, ale nemohl odtrhnout zrak od chlapcova obličej. Míří na frontu. Říká to s pýchou, jako by ho čekala nějaká sláva. Tak nějak vypadal Hans Kepler před osmnácti měsíci. Plný ideálů, hotový hrdina.

Odvrátil se, aby nakoukl do posledního kupé. Naštěstí bylo prázdné.

Pohodil zavazadlo na protější sedačku a přitiskl čelo na chladné okenní sklo. Brzdy zapištěly a vlak se s trhnutím

rozjel. Stál tu jen chvíličku. Proč by se zdržoval, když nastupovala jen hrstka pasažérů. Kdo by dneska cestoval, kam mají lidé jezdit?

Vlak nabíral rychlost, ale Kepler pořád tiskl obličej na okno a koukal, jak se rozednívá. Představoval si Sofii. Své rodné městečko, kde strávil dětství, kde prožil ty nejšťastnější chvílky. Jak vypadala Visla v horkém létě? Jako chlupci tam přece chodili plavat! Jednou na jaře se řeka rozvodnila, to byl pro ně zážitek. A v zimě, když ji pokryla vrstva silného ledu, vyrazili na ni s bruslemi. Pak si vzpomněl na babičku, laskavou polskou dámu, která měla malé pekařství a největší pochopení pro jediného vnoučka – a to platí bez ohledu na to, jakou má na sobě uniformu.

Hans si povzdechl. Jaká ironie, ještě před dvěma lety si myslel, že je čest ji nosit. Dnes ví, že je znamením smrti, že ho kvůli ní provází bojácné pohledy, že se mu za zády pošklebují a že je zdí mezi ním a civilisty, která brání jakýmkoli přátelským projevům.

Pevně zavřel oči, aby nemusel vzpomínat na svou práci, přesto se neubráníl myšlenkám na lágr. Jeho mysl bloudiva v kruhu jako lapené zvíře, pořád a pořád se mu vracely výjevy z posledních šesti měsíců, nebylo úniku. Stále se v duchu ptal: Jak se to mohlo stát?

Pokaždé se vrátil úplně na začátek, jako by se snažil najít moment zlomu, od kterého bylo najednou všechno hrozné.

Narodil se před dvaadvaceti lety Němci a Polce v městečku Sofia, na půli cesty mezi Varšavou a hranicemi s Československem. Dvanáct let bydleli na farmě nedaleko Visly. Pak se otec, hutní inženýr, přestěhoval s rodinou do Essenu, kde získal slušné postavení v Kruppových železárnách a mohl vychovávat syna v dostatku a pohodlí. Hans přirozeně vstoupil do řad *Hitlerjugend* a pak si přál stát se vojákem wehrmachtu, protože věřil ve vlastenecké ideály a žil

vidinou Železného kříže. Jeho otec ale trval na tom, že musí dokončit studia, aby z něj bylo něco „lepšího“.

Opravdu se dočkal něčeho „lepšího“. Za nějakou dobu ho totiž zařadili do *Waffen SS*.

Ne že by lidi ohromovala uniforma záložníka, ale příslušnost k nově vytvořenému oddílu *Verfügungstruppe*, jedné z jednotek SS, zpočátku vyvolávala úctu a obdiv. Dnes je tato formace známější pod názvem *Waffen*. Tvořili ji odvedenci, kteří měli doplnit prořídle řady vojáků na ruské frontě. Neměli sice proslulou černou uniformu, ale honosili se známou lebkou se zkříženými hnáty a spadali pod přímé vedení *Reichsführera* Himmlera.

Hans odjížděl na základní výcvik pyšný jako páv; sebevědomého mladého muže ve vysokých naleštěných holínkách poháněly ideály i nadšení z toho, že může sloužit *Führerovi*. Ještě teď vidí, jak se na něj rodiče usmívali, když ho vyprovázeli k vlaku, jak ho povzbudivě objímali. Hans je toho slunečného dne ujistil, že se bez Železného kříže nevrátí, aby ho mohli pověsit nad krb a chlubit se jím před přáteli, aby ho mohli ukazovat příštím generacím.

Kolébal se v kodrcajícím vagonu a tupě zíral, jak se za oknem spouští další a další sněhová opona. Srdce se mu sevřelo hořkostí i výčitkami.

Zavřel oči. Ne... žádný Železný kříž... v Osvětimi si vyslouží jedině zlaté hodinky ukradené některému mrtvému Židovi.

„Panebože!“ zakvílel a odvrátil se od okna. Otřel si rukou čelo, byl zpocený jako myš. Nedařilo se mu zaplašit vzpomínky, zážitky byly příliš silné. Kdyby si alespoň měl s kým promluvit. Ale komu to má říct? Komu v celém zatraceném *Reichu* může sdělit tak strašlivé tajemství? A jak by mohl promluvit, on, *SS-Rottenführer* Hans Kepler, aniž by zradil Říši?

„Bože můj...“, zanaříkal.

Vlak se vlácel kupředu hlemýždím tempem a Kepler se v studeném kupé potil a zároveň třásl zimou. Jen dva týdny; dva týdny, aby si všechno rozmyslel, aby se sebral.

Vlak zaskřípal a připomenul mladému desátníkovi jiné nelidské skřeky, které slýchá. Tam v Osvětimi. Auschwitz...

I v Sofii hustě sněžilo, opuštěné ulice pokrývala nadýchaná bílá peřina a navozovala vzácnou atmosféru Vánoc. Bohužel klamnou, protože dnes nikdo nerozsvěcuje svíčky na stromku a nechystá slavnostní večeři. Jistý Milewski, místní zemědělec, netrpělivě poháněl koně po dlážděné ulici. Musí spěchat, už se rozednívá a on veze vzadu na voze raněného muže.

Zastavil u bočního vchodu šedivé budovy nemocnice v Sofii a uklidňoval vyplašeného koně. Zvíře neklidně přešlapovalo, větrilo čerstvou krev. Za okamžik vyšli dva muži v bílých hábitech a bez řeči naložili nešťastníka na nosítka. Milewski, bledý jako stěna, si zapálil cigaretu a díval se za nimi, jak spěchají do světle ozářených dveří a mizí uvnitř. Pořádně šlukoval a zamyšleně hleděl na místo, kde ještě před chvílí ležel krvácející člověk. Ty skvrny nepůjdou umýt.

Pak vzhlédl a zjistil, že vedle něj stojí další muž v bílém plášti. Lékař první přerušil ticho.

„Ten chlapec, kterého jste poslal napřed, abychom se připravili, byl váš syn?“

„Ano, doktore.“

„Dobře jste udělal. Operační sál je nachystaný.“

„Ano, doktore.“

Oba se podívali na zakrvavený vůz. Po chvílce mlčení lékař pokračoval. „Váš syn mi říkal zajímavé věci. Skoro neuvěřitelné. O tom muži.“

Farmář se poprvé podíval lékaři do očí. Pokrčil rameny a řekl: „Možná neuvěřitelné, ale všechno je to pravda. A vím ještě víc.“

Doktor nakrčil čelo. „Povězte mi všechno, prosím.“

Po dvou hodinách vlak dokodrcal do Krakova. Hansovi se ulevilo, když zjistil, že na přípoj do Sofie nemusí dlouho čekat. Nepřestávalo sněžit a šedivá obloha s těžkými mraky nevěstila nějakou změnu. Mladý důstojník se vmísil mezi několik dalších cestujících a zjevně se nemohl dočkat, až bude znovu na cestě.

Kousek od Keplera stála mladá žena a kradmo po něm pokukovala. Ten mladý voják ji něčím zaujal. Bloudil zrakem po okolí a ani na chvíli nepřestal nervózně pohybovat rukama. Ještě víc ji zajímalo, proč je tak schoulený do sebe, jako by byl strašlivě vyčerpaný. Vždyť němečtí vojáci chodí jako s pravítkem v zádech! Viděla jich tady v Polsku spousty; sebevědomě se naparovali, jako by spolklí všechnu moudrost. A esesáky se vůbec nedalo přehlédnout, chodili ve skupinách a nosili se jako pávi. Každý z nich se choval arogantně a panovačně. Tenhle je jiný. Jako tělo bez duše.

Vzdálené houkání probralo všechny pasažéry. Byl to signál, že se vlak blíží. Dívka posbírala množství balíčků a sebrala je do náruče. Hans si rychle hodil batoh na ramena.

Lokomotiva se zprudka vřítla do stanice a s pískáním a sykotem zabrzdila. Kepler se znechuceně rozhlédl. Všechny vagony byly narvané vojáky wehrmachtu, kteří mířili na ruskou frontu. Najednou se kolem něj hrnula skupina pěšáků, kteří se chtěli připojit ke kamarádům ve vlaku. Bezhlavě se drali ke dveřím vagonu a shodili přitom polskou dívku. Balíčky se rozkutálely po nástupišti.

Poplašeně vykřikla. Kepler se otočil. Klečela na zemi a zoufale sbírala rozsypané věci mezi nohama pasažérů. Kepler shodil batoh a přispěchal jí na pomoc.

„Hovada,“ mumlala si polsky a cpala balíčky do náruče.

„Prostě vás neviděli,“ řekl Kepler polsky a podával jí jeden z balíčků v hnědém papíře, na kterém se objevila mokrá skvrna.

„Jasně, že mě viděli,“ odsekla. „Špinaví psi, jsou všichni stejní!“

Hans krčil nos, protože mu navlhlý balíček smrděl. „Bojím se, že se vám něco rozbilo.“

Podívala se po něm a znovu vybuchla. „Ještě to! Celý půllitr je pryč! Tak těžko se to shání. Nechte to tak, to už nezachráníme.“

Postavili se současně, ona si očistila kolena a shrnula vlasy z očí, Kepler nehybně stál s balíčky v rukou.

„Děkuji,“ vydechla a dál si uhlazovala vlasy. „Málem jsem zmeškala vlak...“ Zarazila se, protože si všimla jeho uniformy.

Kepler se obrátil a spěchal pro své zavazadlo. Volnou rukou si je přehodil přes rameno a zamířil k vlaku.

Než nastoupil, otočil se k dívce. Stála na nástupišti jako zkamenělá. „Rychle!“ zavolal na ni. „Pospěšte si!“

Ozvala se píšťalka a vlak sebou trhl kupředu. Dívka se rozběhla za Keplerem a vyškrábala se do dveří.

Kepler se opřel o stěnu, aby nabral dech, a pokukoval po děvčeti. Pomyslel si: Kde já tě jenom viděl?

I dívka se opřela. Odtrhla zrak od Keplera a pohled upřela ven.

Kepler si ji stále měřil. Husté hnědé vlasy uprostřed dělila pěšinka. Měla je zastřižené na pážecí účes a právě teď jí je lehce čechral průvan. V jemném obličejí dominovaly veliké hnědé oči, nad nimi se klenula jemná křivka obočí.

Tváříčku doplňoval malý nosík a plné rty. Ano, uvědomil si, viděl ji nejmíň stokrát. Je to typická Polka, stejná, jaké procházejí každý den Osvětimí. Jenže tamty jsou pro něj pouhé stíny, s vyhaslými pohledy, stisknutými rty a jako mátohy. Kdysi snad byly jako ona, plné života...

Musel se odvrátit.

Když se ozvala: „Děkuji, že jste mi pomohl,“ znovu na ni pohlédl a přinutil se k úsměvu.

Pak se odlepil od stěny. „Pojďme si najít místo k sezení.“

Prodírali se davem na chodbičce, až se dostali k vagonu druhé třídy. Většinu kupé si zabrali němečtí vojáci. Zpívali, četli si časopisy a hlučně debatovali s cigaretami v rukou. Konečně objevili poloprázdné kupé. Keplerovi se už nechtělo razit si cestu dál, a tak se zastavil. Seděl tam po starší polský pár; seschlý stařík s korpulentní manželkou. Oba se nervózně usmáli, když se objevil ve dveřích. Úslužně uvolňovali místa vedle sebe, kam předtím naskládali tašky.

Vklouzl dovnitř a posadil se k oknu. Balíčky uložil vedle sebe. Dívka vešla za ním a sedla si naproti. Zbytek balíčků tiskla na prsa.

„Položte to sem,“ pokynul Kepler vedle sebe.

Ale ona zavrtěla hlavou.

Pokrčil rameny a uvelebil se pohodlněji.

Ostatní si ho podezíravě prohlíželi.

„Copak se vám to rozbilo?“ zeptal se dívky. „Strašně to páchlo, takový zápach ani neznám.“

Nejistě odpověděla: „Éter.“

„Éter?“

„To je do nemocnice v Sofii.“

„A to ostatní?“

„Všechno jsou zásoby pro nemocnici. Léky, několik půlitrů éteru a obvazy. Dneska se to velmi těžko shání.“

Přikývl a dál si ji prohlížel. Četl jí v očích strach i zvědavost. Ale za uhlazeným zjevem a pěknou tvářičkou vycítil i něco jiného, skrytého. Vzpouru? Nenávisť?

„Mluvíte dobře polsky,“ nadhodila.

„Narodil jsem se v Sofii. Vyrosl jsem tam. Jmenuji se Kepler. Hans Kepler.“

„Těší mě. Jsem Anna Krasinská. Takže jedete do Sofie?“
Přikývl.

„Myslela jsem si, že míříte na frontu jako ostatní vojáci ve vlaku.“

Kepler se zasmušile pousmál. „My máme jiné povinnosti než bojovat s Rudou armádou. Dostal jsem dvoutýdenní dovolenku. Jste ze Sofie?“

„Ano, bydlím tam s rodiči. Otec je ředitelem místní školy a já pracuji v nemocnici. Jsem sestřička.“

Zatímco Anna povídala, Kepler se kradmo podíval na polský pár. Manželé slyšeli, že se baví o běžných věcech, a trochu se uklidnili. Pohodlně se opřeli a odpočívali se zavřenýma očima.

Pořád dokola totéž. Anna se na něj dívala tak bojácně, když zvedal balíček s éterem. Sotva si uvědomila, kdo ten voják je – nebo lépe řečeno, *co* je zač, vyčetl jí v očích ten známý strach. Strach, obavy, nedůvěru. Chtělo se mu řvát: To je jen uniforma, ne moje kůže! Sundejte ji dolů, pod ní jsem já, Hans Kepler!

Stejně jako na nádraží ani teď se Anně Krasinské nedařilo odtrhnout od vojáka zrak. Hleděl z okna na zasněženou krajinu. Zdál se jí tak mladý, nehodil se do té uniformy, měl nevinný výraz, který přímo odporoval zkříženým hnátům na jeho čepici. Blondřaté vlasy se mu čepýřily jako klukovi a oči měl jako chrpy za slunečného dne. I jeho pohled byl rozporuplný; neklidně pohyboval panenkami, jako by hleděl do mlhy.

Vlak se houpal a kolébal přes sněhem pokryté údolí Visly. Znovu museli dát přednost vlakům ze severu, pokaždé je načas odstavili na vedlejší kolej a kolem nich se šílenou rychlostí řítily zapečetěné vagony. Jako by tajemné vlaky stíhaly schůzku na poslední chvíli, přestože to měla být schůzka se smrtí.

Hans Kepler zavřel oči, aby je neviděl. Proč jenom nejezdou rychleji? Trvá to věčnost, a Sofie je v nedohlednu. Celou věčnost...

Vysoký lékař stál u skleněné přepážky, která oddělovala operační sál od umývárny. Ještě měl speciální plášť i roušku, ale nepatřil k operačnímu týmu. Jen se díval, pozoroval, jak se operatěři připravují.

Na stole neležel nikdo jiný než člověk, jehož krev zůstala v Milewského voze. Od chvíle, kdy ho přinesli, se ani na chvíli neprobral. Ležel na bílých prostěradlech jako mrtvola. Sotva dýchal.

Svatá Marie Panno, pomyslel si doktor, když sledoval chirurgovy přesné pohyby. Ať to přežije. Ať nám stihne říct, co se mu stalo.

Přemáhal strašlivou chuť na cigaretu, proto si nevědomky žmoulal spodní ret. Farmář mu řekl neuvěřitelnou historku, kterou vyslechl od operovaného, než upadl do bezvědomí. Doktor nikdy neslyšel něco tak nepravděpodobného. *Prostě to nemůže být pravda.*

„Nechcete něco k jídlu?“

Kepler pozvedl hlavu. S přivřenýma očima se obrátil k polské ženě, která si na široký klín rozprostřela jídlo. Nabízela mu kousek tvrdého sýra.

„Ne, děkuji.“

Znovu vyhlédl z okna. Rozednívalo se. Kolik je hodin? Jak dlouho asi spal?

Poplašeně se podíval na dívku naproti sobě. Tvářila se vyrovnaně a chladně, všechno je v pořádku. Kdyby křičel ze spaní, kdyby něco vyzvonil – kdyby vyslechli jen pár slov o tom, co se tam děje – vyčetl by jim to z obličeje.

„Mám taky svačinu...“ ozval se a natáhl se pro batoh, zasunutý pod sedadlem. Chvilku v něm lovil, pak vytáhl uzenou klobásu a tabulku čokolády. Tři páry očí se rozšířily údivem.

Kepler zároveň otevřel kapesní nůž, nakrájel několik širokých koleček uzeniny a nabídl polskému páru. Drobný mužik dychtivě natáhl ruku, zamumlal: „*Dziękuję*,“ a s omluvným úsměvem nakrájel klobásu na tenčí plátky.

Když Hans podal jídlo Anně, přijala je beze slov, jen se usmála a hned se pustila do hodování.

Pak rozkrájel i čokoládu a ta byla přijata s nadšenými výkřiky. „Tak dlouho jsme nejedli opravdovou čokoládu, *mein Herr*,“ balil ji mužik do papíru. „Dáme ji vnučatům na Vánoce.“

Obalil papírek kapesníkem a zasunul ho do kapsy. Anna dodala: „Neměla jsem čokoládu dva roky. Dneska se nášinec dře za pár grošů.“

„Tak berte,“ podal jí Kepler zbytek pamlsku. Pak jí pustil balíček do klína a sám si dál krájel kousky klobásy.

Anna na něho udiveně zírala. „To nejde! Proč byste mi měl dávat svoje jídlo?“

Kepler se vyhnul jejímu pohledu a hodil si kousek klobásy do pusy. „Říkám vám, že jsem měl dost. Za dva týdny, až se vrátím na své místo, dostanu další.“

Pečlivě zabalila dobrotu a strčila ji do kapsy kabátu. Pak se jakoby mimochodem zeptala: „Máte posádku nedaleko, pane Keplere?“

Ano, pomyslel si nešťastně. Sloužím v koncentračním táboře. Nahlas odpověděl: „Třicet kilometrů od Krakova. Pracuji v kanceláři, s papíry.“

Znovu se usmála. Bylo příjemné vidět tak srdečnou tvář. Osmnáct měsíců se na něj polská žena neusmála.

Klobása mu uvízla v hrdle, žaludek odmítal přijmout potravu, přestože byla tak vzácná. Půjčili mu na ni spolubydlíci, stejně jako na zlaté hodinky a silonové punčochy, které veze babičce.

Sousto mu vězelo v jícnu, proto se otočil k oknu. Viděl na skle jen mlhavý odraz svého obličej, přesto si všiml perliček potu na čele.

Prudce se vztyčil, až vylekal osazenstvo kupé, a shodil zbytek jídla Anně do klína. „Vezměte to otcí. Já mám dost a stejně už nemám hlad.“ Říkal to se staženým hrdlem, pak zavrával a rozběhl se chodbou na toaletu, kde zvrátil všechno, co snědl.

Narovnal se a došel do volného koutu vozu, kam proudil otevřenými okny štiplavě mrazivý vzduch a kam vlétla občas i zatoulaná vložka. Stál tu a říkal si: Proč by to mělo být v Sofii jiné? Bude mi tam stejně mizerně jako tady. Budou mě pronásledovat tytéž noční můry. Tak jako tak tam musím za čtrnáct dní zpátky.

Vrátil se do kupé a vklouzl na své místo. Vyhýbal se přitom pohledům spolucestujících. Hleděl z okna na sněhový závoj a cítil, že se blíží Sofie, že se blíží okamžik, kdy to někomu bude muset říct. Pochopil, že pokud si chce zachovat zdravý rozum, musí se zbavit toho šíleného břemene, musí někomu sdělit, co ví. V srdci se už cítil jako zbabělec a spolu s tajemstvím, které ho tak tížilo, to bylo příčinou nesnesitelných muk.

„Cigaretu, *Herr Kepler*?“ oslovila ho Anna Krasinská.

Podíval se na krabičku v její ruce. *Damske*, původně slabé cigarety určené ženám, plněné tabákem jen napůl,

zbytek zabíral filtr, v dnešní době ale jediné cigarety, které se v Polsku dají sehnat. Kepler si vybavil, že má v batohu normální *Plaske* v kartonové krabičce, jaké dnes kouří jen privilegované vrstvy. Přesto si vzal jednu z Anniných cigaret; dojalo ho, že se s ním rozdělila o poslední dvě.

Kouřili a zbytek cesty strávili beze slov. Konečně vlak zabrzdil na nádraží v Sofii.

Anna úspěšně sesbírala všechny balíčky a nakupila si je do náruče, zároveň Keplerovi poděkovala za pomoc i za jídlo a spěchala z vlaku. On si pomalu zapínal kabát a sledoval přes okno, jak nějaká pěkná dívka běží a padá do náruče muže, který čekal na zasněženém nástupišti.

Když konečně i Kepler zamířil k nádražní budově, ulevilo se mu, že ho nikdo nečeká. Jsou Vánoce, a než se objeví na prahu babiččina domku, musí zajít na jedno místo a splnit, co si předsevzal během posledních kilometrů cesty domů.

Kostel svatého Ambrože stál v centru města, na vzdálenějším konci dlážděného náměstí, přímo naproti nacistickému velitelství. Četné věžičky mohutné gotické stavby jako by probodávaly sněhovou oponu, středověké svaté chránily před vločkami kruhové výklenky.

Hans Kepler se zahleděl na vyřezávanou dubovou bránu. Mnoho let nezašel do kostela, přestože jako chlapec byl oddaným katolíkem. Ovšem jako příslušník Hitlerovy mládeže musel zapomenout na svou polskou minulost a omezit svou víru na program SS. Zastavil se na schodech chrámu, kde ho pokřtili, kam šel ke svatému přijímání, a pocítil v duši mír, jaký už mnoho měsíců nepoznal.

Sundal si čepici a stoupal po schodišti. Pak pootevřel bránu a vklouzl dovnitř. Dýchlo na něj kouzlo vzpomínek, jako hypnotizovaný shodil batoh do kouta a zůstal stát.

Pak se pomalu rozhlédl dlouhou chrámovou lodí a v dálce rozeznal malé dřevěné budky se závěsy místo dveří. Tam sedí zpovědníci. Několik farníků stálo spořá-

daně v řadě za sebou, zatímco jiní mumlali před oltářem knězem určené modlitby.

Kepler smočil ruce ve svěcené vodě a pokřižoval se. Než vyšel směrem ke zpovědnicím, poklekl na jedno koleno s čelem k oltáři. Pohlédl na ukřižovaného Ježíše, který visel nad kazatelnou, a okamžitě se mu zpotily dlaně i čelo. Pak si všiml, že má propocení límeček. Postavil se. Roztřepala se mu kolena, protože jedna ze zpovědnic se právě uvolnila.

Odtáhl sametový závěs a vešel za něj. Uvnitř padl na kolena, pokřižoval se a dotkl se prsty křížifixu pověšeného nad malým okénkem, zakrytým staženou přepážkou, které ho oddělovalo od kněze.

Přesně sem chodil ke zpovědi jako kluk.

Srdce mu bušilo jako zvon, pak si všiml, že se přepážka vypouklila, když se k němu kněz naklonil. Přestože se za ní rýsovala mužská hlava, Hans neviděl, jak vypadá. Kněz něco šeptal.

Uběhla neskutečně dlouhá chvíle, Hansovi už stékal pot až k sepjatým rukám, než ho duchovní vyzval: „Poslouchám.“

Hans si nešťastně povzdychl.

„Stalo se něco, synu?“ tiše se zeptal kněz.

„Otče, já...“

Kepler si otíral zpocené dlaně o kabát. Roztřásl se tak nekontrolovaně, že se bál, aby se chatrná zpovědnice nerozpadla. *Dejte mi rozhřešení, otče, a neptejte se zač!*

„Jste snad nemocný?“ opatrně se ptal kněz. „Nechcete si raději promluvit v mé pracovně?“

„Otče!“ vyhrkl. „Otče... strašně dlouho jsem nebyl u zpovědi. Požehnejte mi, prosím...“

Kněz mu tichým hlasem požehnal a Kepler, když konečně spustil, nacházel slova snadněji.

„Otče, musím vám něco říct...“

Kapitola 2

Doktor Jan Szukalski rozvážně stoupal po schodech do druhého patra nemocnice. Kráčel sám, slyšel jen ozvěnu vlastních kroků. Napadal na jednu nohu, důsledek zranění, které utrpěl jako chlapec. Když byl unavený nebo mu na bedra dolehly starosti, vypadal vinou kulhání starší než na svých třicet.

Zastavil se nahoře u zábradlí a přešel pohledem celou dlouhou opuštěnou chodbu až ke své kanceláři. Na to, že jsou Vánoce, je tu letos neobvyklý klid. A to je všech padesát lůžek obsazených. Jan Szukalski toužil být doma se ženou a synkem. Ale nemůže odejít. Ještě ne. A nejspíš se bude muset zdržet déle. Ten cikán se ještě neprobral.

Podíval se na hodinky. Šest třicet. Prošel chodbou, vstoupil do své kanceláře a rozsvítil.

Jediná žárovka u stropu ozářila strohý pokoj s dřevěnou deskou místo psacího stolu, otočnou židli s proplétaným opěradlem, dvěma dalšími židlemi a dřevěnou policí na karty pacientů v jednom rohu. Mramorový krb, vestavěný do zdi, by snad místnosti dodal příjemnější ráz, kdyby nebyl zabedněný nehoblovanými prkny. Nahradil ho moderní radiátor ústředního topení.

Unaveně dosedl za desku stolu a mnul si oči. Jádrem problému, který ho tížil, byl ten cikán... Zaklonil hlavu a zadíval se na flekatý strop. Nedává to smysl. Ta bizarní historka, kterou si dal dohromady farmář Milewski z útržků slov raněného, prostě nemůže být pravdivá. Jak

pak ale vysvětlit to, v jakém stavu ho Milewski našel? A vůbec nechápal skutečnost, že byl úplně sám.

Pokud si Szukalski pamatuje, v životě neslyšel o cikánovi, který by cestoval sám. Vždycky, v každé situaci, jezdili ve skupinách – v nejhorším v páru, ale *nikdy jednotlivě*. Ale tenhle byl sám, ponechaný napospas náhodě, sněhem se doplazil k Milewského statku, na hlavě měl ránu po kulce a v horečce mumlal neuvěřitelná slova.

Něco o masakru...

Szukalski pohodil hlavou, aby zaplašil znepokojivé myšlenky, a podíval se na malé rádio v rohu stolu. Už už ho chtěl zapnout, aby slyšel nějaké hlasy a nálada v pokoji se trochu rozjasnila, ale pak si vzpomněl, že jeho oblíbený program Polské tango, které uváděli velcí současní umělci, hudební publicisté Gold a Petersburg, už nedávají. Nejspíš jsou Gold i Petersburg Židé.

Stáhl ruku zpět od rádia, když někdo zaklepal. „Dále!“ zavolal.

Pootevřely se dveře a dovnitř nakoukla jeho asistentka doktorka Duszynska. „Neruším?“

„Ne, vůbec ne. Pojd'te dál.“

„Jane, jdu přímo z pooperačního. Ten cikán se probral.“

Szukalski vyskočil. „Ano? Proč mě hned nevolali?“

„Nebyl čas,“ odpověděla Duszynska. „Zrovna jsem vyšetřovala pacienta na vedlejším lůžku, když otevřel oči a promluvil. Za pár vteřin znovu upadl do kómatu.“

„Co říkal?“

Asistentka se na něj vážně podívala, zpozorovala, že se Szukalskému prohloubila vráska mezi podmračeným obočím, teprve pak odpověděla: „Potvrdil všechno, co řekl ten farmář.“

Szukalski dosedl zpátky na židli a naznačil Duszynské, aby se také posadila. „Jak na tom je?“

„Obávám se, že špatně. Krvácení jsme sice zastavili, ale má těžký zápal plic.“

„Odvedla jste na sále skvělou práci,“ pochválil ji Jan. „Nic víc se nedalo dělat. Kdo ví, jak dlouho ležel nahý ve sněhu.“

„Od chvíle, kdy ho postřelili, do doby, než ho našel Milewski, uběhlo celých dvanáct hodin. Jane, je to vůbec možné?“

Doktorka Duszynska se nedočkala odpovědi. Posadila se a sledovala, jak se její šéf tváří.

„Projděme si znovu všechna fakta,“ navrhl Szukalski. „Ten cikán s celou skupinou – s ženami i dětmi, asi sto lidí – tábořili v lese, kde je našli němečtí vojáci. Němci na ně namířili pušky, takže se nemohli bránit. Sehnali je dohromady a odvedli na kraj lesa. Tam je donutili, aby si ve sněhu vykopali dlouhý příkop, seřadili je na okraji, přinutili je svléknout se do naha a poskládat šaty na hromádku za sebe. Pak je Němci jednoho po druhém zezadu ranou do týla postřelili. Muže, ženy i děti skolili jednou ranou tak, aby dopadli přímo do jámy. Náš cikán byl poslední. Pokud mu můžeme věřit, přežil i to, jak Němci zasypali těla hlínou a špinavým sněhem. Právě na konci masového hrobu, v místě, kde ležel, je to přestalo bavit a odflákli to. Prý se ocitl pod tělem nějaké ženy, takže nepoznali, že je naživu. Teprve dlouho po jejich odchodu sebral odvalu a vydrápal se ven. Pak se plazil sněhem co nejdál od toho strašného místa. Tak nějak se dostal až na Milewského pozemek. Pochopila jste to stejně?“

Duszynska zašeptala: „Ano,“ pak dodala hlasitěji, „ale nechápu proč? Proč by je Němci vraždili? Vojáci bojují proti vojákům. Ale proč by zbytečně masakrovali nevinné civilisty?“

Jan zlobně vystrčil bradu. „Taky se mi tomu nechce věřit, milá kolegyně, ale není důvod pochybovat o tom, co říká.“

V místnosti zavládlo tíživé ticho, vzduch jako by nesnesitelně zhoustl. Nakonec Szukalski přerušil mlčení. „Mys-

lím, že to je jenom začátek. Bude to horší a my se nemáme jak bránit.“

Stíny v pokoji se zlověstně protáhly, jako by se v dusné atmosféře změnila fyzická podoba místnosti. Ani Szukalski, ani jeho asistentka si neuvědomovali, nakolik se jeho předpověď vyplní.

„Musím už domů,“ unaveně si povzdechl Szukalski a prohlížel si ruce.

Jeho asistentka vstala, aby potichoučku zmizela z kanceláře. Ještě několik minut zůstal na místě a meditoval nad tím, že ho okolnosti připravily o letitého spolupracovníka, kterého Němci před rokem nahradili doktorkou Duszynskou. Jan se s tím stále ještě nesmířil; staré předsudky se těžko překonávají.

Szukalski došel k cikánovu lůžku a prohlížel si pacienta. Viděl ho už před operací, ale znovu ho zaujala šedožlutá pokožka i fialové rty mezi propadlými lícemi, jaké mají jen mrtvolky. Rychle muži změřil pulz, aby zjistil, zda ještě žije. Měl ho mírně zrychlený, asi osmdesát za minutu. Zíral na pacienta, který byl v hlubokém bezvědomí, a uvědomoval si, jak jsou možnosti lékařů omezené.

Pak opatrně zasunul ruku nemocného zpět pod příkrývku a vyšel z pooperačního. Na chodbě potkal Duszynskou. Rozběhla se k němu. Tentokrát ale nebyla sama, doprovázel ji nějaký cizinec.

Pokusil se vyloudit úsměv, ale neměl zrovna náladu na seznamování, spíš si přál být chvíli sám. Kvůli Duszynské se bude muset přetvařovat.

„Jane!“ vyhrkla udýchaně. „Takové překvapení! Nevěděla jsem Maxe od té doby, co jsem v Sofii, a najednou ho potkám přímo na schodech naší nemocnice!“

Szukalski se otočil na neznámého. „Těší mě,“ potřásl si s ním rukou.

„Maxmilián Hartung,“ představila ho rozjařená Duszynska. „Jsme kamarádi ze školy. To je Jan Szukalski, ředitel této nemocnice. Ach, Jane, neviděli jsme se snad dva roky!“

Szukalskému připadal Hartungův úsměv silně nepřímý. Mimoto si všiml, že se ti dva drží za ruce. Vadilo mu to. Szukalski se pozorně zadíval na Hartunga. Vypadá jak aristokratická lasice, má trochu moc drsné rysy, než aby se někomu zdál hezký. Přesto může vysoký a štíhlý blondák s uhrančivýma očima ženu zaujmout. Když se naklonil k drobné Duszynské, jiskřilo mu v nich přímo dábelsky.

„Mám pokoj u Bílého orla,“ řekl Hartung hlubokým hlasem. „Než jsem odešel, dal jsem jim zlatý, aby mi drželi stůl na večeři. Připojíte se k nám, doktore?“

Szukalski zdvořile odmítl. Pak dodal: „Zdržíte se v Sofii déle, *panie* Hartungu?“ Snažil se, aby to znělo přátelsky, ale radši by už byl venku. Koneckonců mu nemusí záležet na tom, co dělá jeho asistentka ve volných chvílích a s kým to dělá.

„Vlastně jsem na služební cestě a udělal jsem si trochu volno,“ usmál se prohnanež Hartung. „Na poslední chvíli musel někdo doprovodit zásilku součástek pro továrnu v Lublinu. Pozítří se musím vrátit do Danzigu.“

„Jane, jak je mu?“ Duszynska sklouzla pohledem ke vchodu do pooperačního oddělení.

„Stabilizovaný stav. Jen běžte. Jistě si máte co povídat.“

Popřáli si dobrou noc a veselé Vánoce. Szukalski vyprovodil šťastný pár pohledem. Objali se, ještě než došli k východu z nemocnice. Políbili se na rty a pak vyběhli do sněhu.

Szukalski za nimi ještě chvíli hleděl; pak si ale vybavil důležitější věci, které mu ležely v hlavě. Vrátil se do kanceláře.

Hans Kepler si přitáhl límec ke krku a rozhodoval se, kam má jít. Stál na posledním schodu u kostela a mžoural do bílého sněhu jako slepé kotě.

V hloubi duše byl kdysi odvážným vojákem, pyšným na svou vlast. Teď necítí nic než prázdnotu. Zradil Říši.

Nebyl schopen vydat se k babiččinu pekařství, i když věděl, že ho tam čeká s dobrotami, které jako hoch míval rád. *SS-Rottenführer* Hans Kepler se potřeboval projít.

Na opačné straně náměstí, přímo proti kostelu, stála budova nacistického velitelství, ověšená vlajkami a nepřetržitě strážena dvěma ozbrojenými vojáky. Sofii okupují nacisté, vládnu zde vojenskou silou. Přestože ještě nebyl zákaz vycházení, patroly kontrolovaly každého, kdo procházel kolem. Každý, kdo si dovolil vyjít po setmění, musel předložit doklady a vysvětlit účel své pochůzky. Keplera nezastaví, to je jisté. Pozdraví ho zvednutím pravice a na rozdíl od ostatních obyvatel Sofie ho nechají napospas černým myšlenkám.

Hodil si batoh na ramena a zanádal si na pekelnou zimu.

Szukalski srkal mizernou slabou kávu, jejíž zásoby se tak jako tak tenčily. Kdoví, kdy se tato lahůdka znovu v Sofii objeví.

Musel myslet na Duszynskou, lékařku z Varšavy, která přišla před rokem hned po dokončení fakulty. Teď se jistě miluje s Hartungem. Szukalského popouzelo, že se nejdříve nechal ovlivnit předsudky vůči ženě. Celý život se

domníval, že někdo jako Duszynska nikdy nemůže být pořádný doktor, ale ona mu dokázala pravý opak. Je inteligentní, překvapivě odborně zdatná a výborná operatérka. Přestože si byl vědom jejich kvalit, nedokázal ji považovat za sobě rovného partnera.

Snad proto, že je tak krásná.

Szukalski si vzpomněl na den, kdy se objevila v jeho nemocnici. Byl zklamaný, že přijela žena. Pomyslel si tehdy: Taková mladá a hezká holka, jak by mohla nahradit dobrého doktora, kterého mu sebrali? I jeho spolupracovníci, lékaři i sestry, se na ni dívali se smíšenými pocity. Vždyť jí bylo šestadvacet a taková panenka s hedvábnými vlásky a smetanovou pleť se musela nějak ohánět, aby jim dokázala, že za něco stojí.

Přesto to dokázala. Jan si to musel přiznat, je dobrá. Ale stejně by bylo lepší, kdyby byla chlapem...

Pak se mu zamotala hlava. Myšlenky se mu hrnuly jedna přes druhou. Musí toho tolik promyslet. Za prvé je tu ten cikán a to, co se mu stalo; Szukalského mrazilo v kostech, protože měl pocit, že je to všecičko pravda. Třeba bude opravdu ještě hůř.

Za druhé nesmí zapomínat na to, že je vlastenec, a navíc ho v armádě nechtěli. Před čtyřmi roky se přihlásil jako dobrovolník, ale polské vojsko ho odmítlo jako mrzáka. V devětatřicátém, když Němci útočili na Polsko, musel sedět s rukama v klíně a jen přihlížet.

Vztyčil se a začal rázovat po kanceláři. Třásl se přitom vzteky. Jako by nestačilo krveprolití na frontě, ovládají nás teď sadistické svině, vymýšlejí si nesmyslné zákony, nutí nás žít v neustálém strachu, hlídají nás, terorizují nás, zotročují celé město! Nařvaní idioti jako Dieter Schmidt nám rozkazují, dokonce mi říkají, jak mám řídit nemocnici! Co by chtěli, když mi sebrali nejlepšího lékaře jenom proto, že je Žid, a poslali mi místo něj ženskou. A pak,

s těmi strašnými problémy v zásobování... Copak je normální, aby zdravotní sestry jezdily od čerta k ďáblu a sháněly zcela běžné věci – pro nemocnici naprosto nezbytné, jakých mívala i nejmenší poliklinika vždycky plný sklad?

Jan Szukalski se nešťastně vybelhal z kanceláře, aby si venku zchladil hlavu a přišel na jiné myšlenky.

Marie Duszynska se s Maxmiliánem Hartungem procházeli ruku v ruce tichými ulicemi a zvonivě se smáli. Mířili k Visle. Nad břehem se tyčil jediný sofijský hotel Bílý orel, před kterým se zastavili a zasněně vychutnávali vzácné okamžiky klidu u řeky.

Dvakrát je zastavili vojáci Dietra Schmidta, velitele gestapa; pokaždé jim museli předložit papíry a vyslechnout napomenutí, že od deseti platí zákaz vycházení. Ani tato nepříjemná vyrušení jim dnes nezkazila náladu.

„Měsíc,“ bručela Marie proti mrazivému větru, který jim vanul do tváří. „Říkal jsi, že se do měsíce vrátíš. Trvalo to dva roky. Co se stalo, Maxi?“

Hartung mžoural proti větru, jako by chtěl dohlédnout na protější břeh, a pevně stiskl rty. Než našel vhodná slova, Marie mu pozorně hleděla do tváře.

Vůbec se nezměnil. Stejně výrazné rysy, vystouplá čelist a zahnutý nos. Pronikavý pohled, kvůli němuž jí někdy připomínal dravého ptáka. Připadalo jí ironické, že tak nápadný zjev přímo odporuje jeho povaze. Maxmilián Hartung, osmadvacetiletý modrooký blondák, nebyl žádná měkkota a životem kráčel s úsměvem na rtech. Právě to na něm milovala, jak na Varšavské univerzitě s nedbalou elegancí překonával všední strasti.

„Pamatuješ si, Marie, že mému otci patřila slévárna v Danzigu?“ Překřikoval závany větru. „Vyráběly se tam taky součástky těžké mechaniky. Mimo jiné i součástky do

německých tanků. Odjel jsem v létě ze školy, abych navštívil rodiče. Opravdu jsem myslel, že se za měsíc vrátím.“

Podíval se jí do očí a usmál se. „Nezapomněl jsem. Tehdy jsme mluvili o svatbě.“

„Ano...“

„Jenže, *kochana* Marie, jsem se vrátil rovnou na pohřeb. Otec zemřel na infarkt a já se musel postarat o podnik. Se zármutkem v srdci jsem se seznamoval co nejrychleji s chodem továrny a právě v tu dobu Němci napadli Polsko. Slévárna pracovala ve dne v noci. Museli jsme zdvojnásobit výrobu. Neměl jsem na vybranou, nemohl jsem se vrátit do školy. Proto taky nejsem v uniformě.“ Ušklíbl se a cynicky dodal. „Němci si asi více cení součástek pro své tanky než jednoho dalšího pěšáka.“

Marie sjela pohledem po jeho přepychovém zimníku, kožených rukavicích a vlněné šále. Předtím ani nezaregistrovala, že není v uniformě. Byla štěstím celá bez sebe, když ho uviděla stát na schodech. Úplně zapomněla na válku.

„To je dobře, že nejsi voják. Nemohla bych tě vidět v německé uniformě po těch krásných chvílích, co jsme spolu prožili ve Varšavě.“

Max se na ni zkoumavě podíval; tentokrát se tvářil nezvykle vážně. „Vadí ti, že mám hut’? Vyrábím součástky do tanků, které se valily na Polsko. Víš, neměl jsem na vybranou! Buď spolupráce s nacisty, nebo jeden z těch jejich tajných pracovních táborů pro celou rodinu. A naši továrnu by převzal jiný Němec, ochotnější než já. Udělal jsem to, jen abychom přežili, musíš to pochopit! Každého, kdo odmítne pracovat pro Říši, odstraní. K čemu by bylo dobré, kdybich se jim postavil? Stejně by jim ty součástky vyrobil někdo jiný, Marie, tak proč ne já. Prostě chci přežít

a dočkat se míru. Jestli je jediná možnost pomáhat nacistům stavět jejich tanky, pak...“

Položila mu ruku na ústa. „Prosím, Maxi, nebavme se už o válce.“

Max s Marií vešli do Bílého orla. Vážnou debatu vystřídala hlasitá hudba, nevázaný smích, barevná světla. Jen vlajky s hákovými kříži před vchodem i uvnitř působily trochu pochmurně.

Ke stolu je uváděl pan hoteliér osobně, v nejlepším obleku, s širokým úsměvem, napomádovaný jako naleštěné jablko. Sundali si kabáty a pověsili je na nejbližší věšák. Max se usmál na Marii a významně se na ni zahleděl.

Není to tatáž modrá sukně, kterou nosila v prvním ročníku? A ta halenka – pamatuje si, kdy si ji koupila. Před pár lety to byl módní hit, blůzky s vycpávkami byly tehdy novinkou, dnes je nosí každá druhá žena. Přestože byl střih spíše podobný pánské košili, Marii na ženskosti neubíral. Naopak, vycpaná ramena a sukně do půl lýtek ještě zdůrazňovaly štíhlý pas, dlouhé nohy a něžnou křivku ňader pod jemným plátnem. Stejně krásná, jak si ji pamatuje. Vůbec se nezměnila.

Cizí víno se v Polsku nedalo sehnat za žádné peníze, a tak se museli spokojit s místním, vyrobeným ze švestek a malých hroznů. Přesto jim k večeři, kterou vařila hoteliérova manželka, celkem chutnalo. Nejdříve dostali hustou bramboračku s pórkem, pak velkou porci vepřového kolena s kapustou.

„Vyprávěj mi, cos dělala celou tu dobu, Marie.“

Zatímco tiše povídala, v pozadí hrál houslista „*Ostatni Niedzielu*“. „Dodělala jsem poslední ročník medicíny a pak jsem přešla na Institut hygieny ve Varšavě. Je to výborná škola, budovali ji Američani. Strávila jsem tam šest měsíců, chodila jsem hlavně na přednášky a pracovala v laboratoři, zabývají se tam především výzkumem

nakažlivých chorob a prevencí epidemií. Snad proto, že jsem získala zkušenosti se séry a vakcínami, mě sem pak poslali. Největší problém lékaře na venkově je přesvědčit lidi, že špína může být příčinou chorob.“

„Nezní to příliš nadšeně.“

Upila vína a pokrčila rameny. „V době, kdy si nikdo nevybírání, není Sofie špatné místo pro praxi. Je to pěkné městečko a má slušnou nemocnici.“

„A co ten chlap, cos mi představila, Szukalski? Vypadá na pěkného suchara.“

„Jan není špatný. Snad trochu tichý. Bere život příliš vážně. Pro něj je prvořadá jeho práce. Ale pacienti ho milují. Je vynikající doktor a má výbornou pověst.“ Marie při rozhovoru poslouchala pomalou melodii houslí a ve vzpomínkách se vrátila do hotelu Polonia ve Varšavě, kde s Maxem prožila několik sladkých nocí. „Jan je... no, myslím si, že nemá příliš v lásce doktorky. Proto se cítím trochu opuštěná, ale mám moc práce, takže jsem snad vcelku šťastná.“

Max se natáhl přes stůl a vzal ji za ruku. „Jsi jeho asistentka?“

„Tak nějak, pomáhám mu s vedením nemocnice. A taky s výzkumem.“

„S jakým výzkumem?“

Houslista skončil, orchestr spustil tango. Několik párů začalo plachtit po parketu.

„S jakým? No, hlavně se zajímá o infekční choroby. Tyfus, tyfoid, žloutenka. Má slušně vybavenou laboratoř.“

„Už něco objevil?“

Prohlížela si ruku, která zcela zakryla její. Velkou ruku s hladkou kůží, dlouhými silnými prsty, jemnými světlými chlupy. Najednou jí bylo nějak smutno. „Ne. Myslel si, že objevil novou vakcínu na tyfus, ale byl to omyl. Rozhodně je odhodlaný zabránit rozšíření tyfu ve městě.“

Zmlkla a dívala se na muže naproti sobě, hleděla mu do očí a zapomněla na celý svět, chtěla být jen s ním, jako tolikrát. „Maxi, řekni mi jednu věc.“

„Copak?“

„Kdyby tvůj otec neumřel, kdyby nevypukla válka, kdyby... kdyby se nestala spousta dalších věcí, řekni, opravdu by sis mě vzal?“

Stiskl jí ruku a rozverně se usmíval. „A kdo ti říkal, že si tě nevezmu?“

Marie seděla na židli a rozhlížela se po sále. Bylo tam živo. Hosté dojedli a bavili se; popíjeli vodku, zpívali, tancovali. „Konečně si připadám jako o Vánocích. Jsem tak ráda, že jsi přijel, Maxi.“

„Co kdybych nepřijel? Snad bys nestrávila bezesnou noc v nemocnici s teploměry?“

Zasmála se. Nohou si ťukala do rytmu.

„Proč tam Szukalski pořád sedí, místo aby šel domů? I on snad slaví Vánoce, nebo ne?“

„Máme těžký případ, chce na něj dohlédnout.“

„Ten cikán, o kterém se zmínil?“

Přikývla, ale očima sledovala tanečnický na parketu. Právě hráli polku, celý sál se rozezvučel veselým klapáním podpatků.

„Co je mu?“

„Nic příjemného.“

„Proboha, snad ne něco nakažlivého!“

„Ale Maxi.“ Obrátila se k němu a usmála se. „Jan se stará i o ostatní pacienty. Ale tento případ je zvláštní – prostě jiný.“ Marie se naklonila k Maxovi a šeptem mu vypověděla celou historii. Když domluvila, odmlčela se. Pak jen dodala: „Doufám, že to přežije. Chceme znát všechny detaily, musí nám říct, co se stalo v tom lese!“

„Panebože,“ vydechl Max. „Jak si to můžou ti fašisti dovolit? V životě jsem neslyšel nic tak hrozného!“

Dohráli polku, ale hned přidali další známou melodii. Páry se rychle přeskupily do kruhu, aby se připravily. Tleskaly do třídobého rytmu.

„Mazurka!“ vykřikl Max. Popadl ji za ruce. „Marie, pamatuješ?“

Vyděšeně na něho koukala: „Ale já jsem...“

Než stihla dokončit větu a nabrat dech, Max ji dotáhl na parket.

Otec Piotr Wajda unaveně stáhl z ramen těžký ornát a opatrně ho pověsil na věšák ve skříni. Pohyboval se pomalu, bolely ho všechny klouby.

V záměstí bylo chladněji než obvykle, ale on to nevnímal. Tolik ho tížilo, co se dověděl, že se nemohl zabývat ničím jiným. Mechanicky odkládal oděvy, stáhl bílé roucho a poskládal je úhledně do police. Nakonec zamkl skříň chránící cenné svátosti, které sem ukládal mezi bohoslužbami. Druhý kněz, který mu pomáhal při půlnoční mši, spěchal na vzdálenou farmu, aby jednomu farníkovi posloužil na smrtelném loži, proto tu zůstal otec Wajda úplně sám.

I to si uvědomoval bolestněji než ostatní drobné starosti – že je ve vlhkém pokojíku za oltářem sám. Úplně sám.

Otec Wajda se ještě několik minut rozhlížel, jestli na něco nezapomněl. Vyšel do uličky před oltář a zkontroloval, že je kostel úplně prázdný. V šeru zaslechl povědomé skřípání podlahy. Zmračený kostelník Žaba už koná pravidelnou obchůzku.

Pak se obrátil k oltáři, přejel pohledem po bílém ubruse, zkontroloval svíčky i výklenek s ostatky svatých. Nemohl se ubránit myšlenkám na mladého vojáka. Kam asi šel?

Jako by ho to popohnalo, hbitě se obrátil a ve spěchu oblékal kabát. Musí přece za pacienty do nemocnice. Za chvíli bude ráno, musí si pospíšet.

Šlo se mu velmi špatně, pořád myslel na neuvěřitelnou zpověď toho mladíka. Špatně se soustředil na cestu a cítil se jako nejosamější človíček na božím světě.

Přioplácl si na hlavu kněžský kvadrátek arazil si cestu neodklizeným sněhem.

Těžkým krokem pomalu postupoval kupředu; klesal pod tíhou odpovědnosti za tajemství, které mu voják svěčil. Čtyřicetiletý Piotr Wajda se za dvacet let ve farnosti nikdy tolik nebál.

Byl tak ponořen do černých myšlenek, že si nevšiml schoulené postavy na druhém chodníku, která k němu přistoupila. Teprve, když ho oslovila: „Veselé Vánoce, otče,“ zvedl zrak a překvapeně zamumlal: „Jane?“ Nebylo obvyklé potkávat farníky o půlnoci na ulici. *Hauptsturmführer* Dieter Schmidt přísně trval na dodržování zákazu vycházení a jeho vojáci rozkaz bezohledně prosazovali. Výjimku měli jen faráři a lékaři, protože jejich povolání je opravňovalo vycházet za klienty v každou denní i noční dobu.

Kněz se tvářil usouzeně a Janovi to samozřejmě neušlo. „Nevypadáš dobře, otče.“

„Jsem v pořádku, nic mi není. Kam spěcháš tak pozdě, Jane? Je po půlnoci.“

„Totiž...“ Szukalski si hluboce povzdechl, pára se mu srážela před obličejem a ztrácela se v padajícím sněhu. „Procházím se, abych si něco promyslel, ale stejně asi raději půjdu domů za ženou a za synem. Kdyby se můj zvláštní pacient probudil, jistě mě zavolají.“

Otec Wajda přikývl. Nejen Szukalski umí dobře číst ve tváři, i on si všiml, že jeho přítel je rozrušený. „A ty jsi v pořádku, Jane?“

Szukalskému vyhasl úsměv na rtech.

„Jane,“ starostlivě pokračoval Piotr. „Budeš ještě chvíli vzhůru? Musím za svými farníky v nemocnici, ale pak bych...“

„Budu, Piotře. Ale nemusíš si dělat starosti. Nic mi není. Jsem jenom trochu unavený...“

„Ne, Jane. Nejde o tebe. Mám jiný problém.“

Szukalski pozvedl obočí. Znovu se zadíval na přítele. Vůbec se mu nelíbil výraz v jeho šedozelených očích.

„O co jde, Piotře?“

„Teď ne, Jane, tady nemůžeme mluvit. Později. Jestli... jestli vůbec přijdu, možná že ne...“ ztichl.

„Víš, že jsi u nás kdykoli vítaný, Piotře.“

„Jistě. Pak se tedy uvidíme později. Musím si pospíšet. Dobrou noc, Jane.“

Szukalski postával ve sněhu a díval se za knězem. Otec Wajda mu ani nepopřál pěkné Vánoce.

Museli přebíhat od vchodu ke vchodu, aby je nechytila německá hlídka, než se dostanou k jejímu bytu.

„Neměl sis brát ten pokoj u Bílého orla,“ šeptala Marie a šátrala v kabelce. „Máš tady kde přespat.“

Maxmilián ji tiskl k sobě, tvář měl zabořenou do jejích vlasů na šíji. „Nevěděl jsem, co mě tu čeká, *kochana* Marie. Klidně jsem mohl zjistit, že jsi třeba zasnoubená. Představoval jsem si, že ses vdala a máš šest dětí a je z tebe tlustá matrona.“

„Za dva roky?“ chichotala se. „Ha!“ Vylovila klíč z kabelky.

Vzal jí ho z ruky a po několika pokusech se strefil do klíčové dírky.

Společně vrávorali do dveří, drželi se kolem pasu, a když Marie zvedla ruku, aby na chodbě rozsvítila, při-

táhl ji k sobě a políbil. Pak ji pustil, aby zamumlal: „Nikdy jsem neměl z Varšavy odjíždět.“

„Nech už minulost spát,“ zaprosila.

„Rád, *moja kochana*. Budeme myslet jen na dnešek, na to, že jsme o Vánocích spolu, budeme popíjet šampaňské a milovat se celou noc.“

„Bohužel, nemáme žádné šampaňské.“

„Cože? Ale to musíme! Je to tradice. Co máš doma?“

„Pivo.“

„Pivo! Fuj! Potřebujeme láhev šampaňského, jdu ho sehnat.“

„V tuhle dobu? Maxi, ty ses zbláznil.“

„Mhmm...“ Jemně ji pohladil po tváři. „Neříkej mi, že z majitele Bílého orla nevytáhnu jedinou láhev! Pokud ji má.“

„Ale je moc pozdě!“

„Neboj se,“ zašeptal od dveří. „Dám si pozor. Chci, aby dnes v noci bylo všechno dokonalé. Přece je to po dvou letech, ne? Mezitím rozdělej oheň, ano?“

Zdálo se mu, že přikývla, a tak vyrazil ze dveří.

Na pooperačním oddělení panovalo ticho, pacienti klidně oddechovali, chodba byla temná a jediná sestra seděla za skleněnou přepážkou na druhém konci.

Tmavá postava se vkradla dovnitř bočním vchodem přímo ze zadního schodiště a opatrně se zastavila ve stínu. Odtud bylo vidět na všechna lůžka i jejich osazenstvo, taky bylo zřejmé, že sestra je nakloněná nad knížkou či časopisem. Celou dlouhou chodbu osvětlovala jediná žárovka na vzdálenějším konci, než postava stála.

Schovaný člověk se ještě jednou rozhlédl po všech postelích, až uviděl zafačovanou hlavu cikána, který se stále neprobral z bezvědomí. Tma a ticho nočnímu návštěvní-

kovi vyhovovaly, mohl si najít přirozený úkryt v každém stínu. Nenápadně se přesunoval od postele k posteli, až se dostal k cikánovi.

Ohlédl se zpátky na sestru. Byla zcela zabraná do četby.

Muž na lůžku ležel klidně, vypadal, jako by ho nic netrápilo. Vetřelec se nad něj naklonil, pozorně studoval jeho rysy, poslouchal, jak za oknem šelestí sněhová nadílka. Pak se naklonil ještě víc, zatvářil se vítězoslavně a bleskově vytáhl cikánovi polštář zpod hlavy.

Zadržel dech a ztuhl jako socha. Ale sestra si klidně dál četla. Podíval se na lůžko a viděl, že probudil cikána, který zamrkal do tmy.

Vetřelec zaváhal, připraven zaútočit, jako dravec čekal na správný moment...

„To... jste... vy!“ chraplavě ze sebe vyrážel cikán a vytřeštil oči.

„Ano,“ šeptem odvětila temná postava a připraveným polštářem vyděšeného muže navždy umlčela.

Kapitola 3

David Rys popohnal podpatky velkého šedivého koně, aby si rychlejirazil cestu padajícím sněhem. Jsou na cestě celý den, zdržuje je, že se musejí vyhýbat hlavním silnicím i venkovským usedlostem. Kůň i jezdec dorazili k Visle na pokraji vyčerpání.

Klisna klopytala v sněhových závějích. David se naklonil dopředu a pohladil ji po krku, polohlasně ji konejšil slovy v jidiš, povzbuzoval ji obvyklým způsobem, stejně jako to dělával, když spolu za starých časů orali. Už jsme skoro doma, sliboval, čeká tě nahřátá deka a dobré zrní. Jenom, prosím, vydrž...

David Rys se narovnal a přimhouřil oči, protože mu ostrý vítr vanul přímo do tváře. Sem tam se přikrčil, aby se vyhnul přerostlým větvím a prodral se lesními porosty. Stehny přitom pevně stiskl koně, protože jezdil bez sedla. Bylo už po půlnoci a pořád hustě sněžilo. Židovský mladík měl na sobě jen ovčácký kožich a pod ním košili, přesto necítil chlad.

V hloubi duše mu doutnal oheň, který rozehříval celé tělo, oheň, který živil vztek a nenávisť.

Objeli široké pastviny podél Visly, které se táhly až k farmám, pak koně zpomalil, aby našli cestu hustým křovím na říčním břehu.

Na chvíli klisnu úplně zastavil a poslouchal. Omrzlýma ušima slyšel, jak kvílí vítr mezi stromy. Ale to, na co čekal, se neozvalo. Žádné kroky.

Nakonec se David naklonil dopředu a zahvízdal – tři dlouhé tóny.

Okamžitě mu odpověděly tři krátké vysoké hvizdy.

David se uklidnil a pobídl koně. Pomalu se proplétali mezi stromy, mladík se rozhlížel kolem sebe a naslouchal zvukům sváteční noci, dokud nedošli k průrvě mezi porostem, která skrývala úzkou stezku.

Věděl, že ho někdo hlídá, a uklidňovalo ho to. Zamlaskal na klisnu. Klusem sjeli po pěšině dolů k zamrzlé řece. Sráz nebyl prudký, přesto by v něm nikdo nehledal skrytou cestičku, maskovanou břízami a osikami. Do jeskyně nad vodou s dobře zamaskovaným vchodem jiná cesta nevedla.

David se znovu zastavil asi v půli stezky, zapískal a zaslechl odpověď.

Za okamžik sesedal u vchodu do jeskyně. Naposledy se opatrně rozhlédl a vešel dovnitř.

„Davide!“ ozvalo se nadšeně z temného koutu jeskyně. Vmžiku se objevila u ohně Abraháмова rozzářená tvář. V očích se mu třpytily slzy. „Davide,“ zopakoval a pevně objal přítele. Pak jej odvedl hlouběji do bezpečí.

Teď ho přivítali i ostatní: Ester Brombergová, která mu podávala ručník, aby si osušil vlasy; dva muži, kteří ochotně běželi postarat se o koně; a další a další, dohromady dvacet tři známých obličejů, které k němu s nadějí vzhlížely.

„Tolik jsem se o tebe bál!“ řekl Abrahám Vogel a táhl Davida blíž k ohni. Přiložili a jeskyni zalilo příjemné světlo, stíny plamenů podivně tancovaly po hrbolatých zdech. Vysoko nad hlavami se kouř rozptýlil, aby se různými puklinami plazil pomalu ven. „Byl jsi pryč tak dlouho! Sedni si, Davide, sedni a jez!“

Ale David odmítavě mávl rukou. „Nemám nejmenší chuť, po tom, co jsem viděl. Musím vám to nejdřív říct.“

„Davide,“ ozval se hluboký zpěvný hlas. Mojsze Bromberg, polský Žid okolo pětáctyřiceti, kdysi jediný košer

řezník v Sofii. Mohutná hranatá postava s ohromnými tlapami a zvučným hlasem. Třiadvacet uprchlíků obývá jeskyni už rok; za tu dobu se stal přirozeným vůdcem. Přistoupil k Davidovi s hrnkem horkého kuřecího vývaru a vrazil mu ho do zmrzlých dlaní. „Nejprve se najíš, Davide. Odpočiň si. Jsi na kost promrzlý!“

David pozvedl hrnek s horkou polévkou, aby mu pára rozehřála tváře. Bylo mu osmnáct, když vypukla válka, chystal se právě na vysokou školu. Tmavovlasému mladíkovi se na hlavě ježily neposlušné havraní kudrny a tmavé oči mu blýskaly vzteky. Věděli, že je netrpělivý a právem zaujatý proti Němcům, kteří mu odvěkli rodiče.

„Moisze, musím to říct hned. Musíte vědět, co jsem viděl!“

Abrahám si sedl k ohni vedle chlapce a káravě se na něj zadíval. „Nečekali jsme, že budeš pryč tak dlouho, Davide. Měli jsme o tebe strach.“

„Mrzí mě to, přátelé, ale musel jsem něco zjistit.“

Moisze tázavě zvedl obočí. „Zjistit? A co? Přece ses jel podívat, jak daleko od řeky jsou Němci. Co jsi ještě zjišťoval?“

David je přešel žhnoucím pohledem a řekl: „Chtěl jsem vědět, kam jezdí ty noční vlaky.“

„Ach, Davide...“ smutně zašeptal Abrahám. Byl to chlapcův nejlepší přítel, dvacetiletý houslista, stejně jako ostatní polský Žid. Abrahám Vogel, jemný a štíhlý hoch s výrazem snílka.

„A zjistil jsi, kam ty vlaky jezdí?“ zeptal se Moisze.

„Ano, zjistil. A taky vím, co vozí.“

Ester Brombergová, která zrovna nabrala něco z bublajícího kotle do misky a podávala ji Davidovi, se zeptala: „Kams teda jel, Davide?“

Hleděl přímo na Moiszeho. „Jel jsem do Osvětimi.“

„Do Osvětimi?“ sborově zopakovalo osazenstvo jeskyně. „Proč právě tam?“

„Jezdí tam ty vlaky, Mojsze. Tam vykládají svůj náklad.“

„A co převážejí, Davide?“ zeptal se tiše Abrahám.

„Lidi, Abraháme. Ty vlaky jsou plné lidí. Lidí různého věku a typů. Nejčastěji vozí Židy, taky děti, Abraháme, těhotné ženy a starce.“

„Samozřejmě,“ přikývl Mojsze Bromberg a prohrábl si šedivé vlasy. „V Osvětimi je přece pracovní tábor. Je to taky přesídlovací středisko. Tam Židům vybírají nový domov.“

David se roztrásl. „Je to tábor smrti, Mojsze! Všechny je popraví nebo umoří hladu! A Birkenau je vyhlazovací středisko. Jsou tam jen plynové komory a krematoria...“

„To není pravda!“ šeptala Ester Brombergová.

„Davide,“ ozval se Mojsze rozvázně. „Jak si můžeš být tak jistý?“

Mladík se koukl na své dlaně a povzdechl si. „Jel jsem dost blízko, abych to viděl. Železnice vede prostředkem tábora. Rozděluje ho na dvě části. V té jedné, zvané Auschwitz, je několik továren a baráků.“ David mluvil tiše a vážně. „Těžko říct, co se tam přesně děje, ale viděl jsem spoustu vězňů v pruhovaných mundúrech, jak stojí venku ve sněhu. Hodně jich ale leželo, jistě byli mrtví.“

„Jak blízko jsi byl?“ zeptal se Mojsze.

„Asi tři sta metrů. Dost blízko, abych je viděl dalekohledem. Blíž jsem si netroufl. Kolem plotu hlídkovali esesáci.“

Následovalo tíživé ticho. Přerušila je jedna z žen na kraji skupiny. „Viděl jsi tam mého muže, Davide?“

Podíval se tím směrem. Na kameni se krčila stařena, schoulená do klubíčka s rukama kolem kolen. David si přesně nepamatoval, jak se k nim přidala; vždyť měli tak podobné osudy – všichni se schovávali před Němci.

„Ne, paní Dudo,“ odpověděl tlumeným hlasem. „Vašeho muže jsem neviděl.“ David se obrátil k bývalému řezníkovi. „Nepoznal jsem tam nikoho, Mojsze. Ani to nebylo možné, na takovou vzdálenost, když mají všichni ty pruhované hadry. Mojsze, musíme pro ně něco udělat!“

Starší muž nejistě zavrtěl hlavou. „Sotva tomu věřím, Davide. Tábor smrti! Případá mi to nesmyslné. Myslím, že ses zmýlil...“

„Mluví pravdu.“

Otočili se od ohně k vysokému bradatému muži mohutného vzrůstu, který zabíral půl jeskyně.

Mojsze se postavil. „Davide, byl jsem tak rád, že ses vrátil, že jsem úplně zapomněl na naše hosty. Pojď se s nimi seznámit.“

David si neznámého nedůvěřivě prohlížel. „Ať jdou k ohni a představí se mi. Jsou tu noví, nebo ne?“

Mojsze vyhrkl v jidiš: „Ti gójové jsou naši přátelé, ty zapálený sionisto. Jsou to stejné oběti jako my.“

„Má pravdu,“ hromotluk přistoupil k ohni. „Představíme se.“ Napřáhl velkou mozolnatou pravici. „Brunek Matuzsek. Kapitán polské armády.“

David si ho podezíravě měřil, ale nepustil ani hrnek, ani misku, aby mu podal ruku. Neznámý se smířlivě usmál. „Bohužel, to o Osvětimi je pravda.“ Posadil se naproti mladíkovi, takže i jemu oheň osvětloval obličej. „Je to tábor smrti.“

Dva další cizinci se postavili vedle Brunka. Mladší, kterého si David sotva všiml, se představil jako Antek Wozniak, vojín polské armády. Ten třetí se posadil tak, aby na něj viděl, a pozorně poslouchal.

Byla to mladá žena s bělostnou pletí, asi pětadvacetiletá, navlečená do mužských pracovních šatů. Když ji Mojsze oslovil jako Leokadju Ciechowskou, David jí pokynul hlavou na pozdrav, omámený její krásou. Havraní vlasy a zelené oči nádherně kontrastovaly se smetanovou pokožkou.

Leokadja se posadila vedle Brunka a Davida si prohlížela stejně pozorně, ne-li dokonce vyzývavě.

„Přišli k nám nedávno, Davide,“ řekl Moize, přirozený mluvčí skupiny. „Přátelé z Lublinu je poslali do Sofie za Dolatou a ten je odkázal na nás.“

„Co tu chtějí?“ zeptal se otevřeně. „Schovat se?“

„Bojovat,“ řekla Leokadja.

David si ji znovu prohlédl. Pak se ozval: „Nejdřív si něco ujasníme. Nebojuju s nacisty, protože bych nějak miloval Polsko. Válčím s nimi, protože zotročují a masakrují můj národ. Náš lid patří do Siónu a Bůh ho povolal do Izraele. Za něj chci bojovat.“

„Davide,“ trpělivě vysvětloval Moize. „Máš horkou hlavu, tvé představy o podzemním odboji jsou často málo realistické. Jsme příliš malá skupina a nemáme dost zbraní. Nemůžeme si dovolit odmítnout pomocnou ruku. Ti lidé budou bojovat s námi. Tak je slušně přivítej!“

Mladík zahanbeně přikývl a zamumlal: „Kvůli Moizemu vás vítám,“ ale v očích mu pořád viděli nepřátelský výraz.

Řezník se otočil na tři nováčky a řekl: „David byl zrovna ve škole, když odvěkli jeho rodiče. Vrátil se domů a tam, kde stála jejich farma, našel jen spáleniště. Sousedí mu řekli, že jeho rodiče naložili do dobytčáku. Stalo se to před půl rokem. David nemá nic proti vám ani proti vašim přátelům, Brunku. Prostě mu v srdci nezbyvá místo pro srdéčné city.“

„Rozumíme mu,“ odvětil kapitán. Díval se do ohně. „S Antkem jsme spolu od začátku. Celé dva roky. I my jsme ztratili své rodiny. Nevíme, co se stalo s našimi kamarády; někteří uprchli do Rumunska, aspoň se to říká. S Antkem jsme pořád na útěku, jen o krok před Němci.“

„Zběhové.“